

Nr 22.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion om utredning av frågor i samband med den statliga självriskan vid skador såväl direkt som å tredje man.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 36, har herr *Petersson, Emil*, hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågor som stå i samband med den statliga självriskan vid skador såväl direkt som mot tredje man.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har tagit del av yttranden från riksförsäkringsanstalten (Rfa) och försvarets skaderegleringsnämnd över en inom andra kammaren väckt likalydande motion.

Riksförsäkringsanstalten anför bl. a.: Då krav på skadestånd framställs mot myndighet, tillhörande den centrala statsförvaltningen, ligger som regel beslutanderätten direkt hos Kungl. Maj:t. Det förekommer dock, att vederbörande förvaltningsorgan bemyndigats att utan Kungl. Maj:ts hörande intill visst begränsat belopp utbetala skadestånd till tredje man. Kommunikationsverken återigen torde i princip vara berättigade att utan begränsning i första hand själva besluta om utgivande av dylik ersättning. Som allmän regel gäller, att den, som ej åtnöjes med statlig myndighets beslut, äger få sina ersättningsanspråk prövade av Kungl. Maj:t. Ogillas i administrativ ordning prövat ersättningsanspråk, är det vederbörande obetaget att hänskjuta skadeståndsfrågan till domstols prövning.

I motionen förutsättes, att beslutanderätten i hithörande frågor skall överlämnas till ett centralt statligt organ, vilket skulle erhålla samma vidsträckta befogenhet att besluta om skadeersättning, som tillkommer enskilt försäkringsbolag. En större enhetlighet skulle måhända ernås med en sådan anordning. För den rättssökande allmänheten skulle det kanske också i vissa fall bli lättare att avgöra, vart man hade att vända sig för att få skadeståndsanspråk prövade.

Rfa hyser emellertid starka principiella betänkligheter mot att ett särskilt statligt organ under Kungl. Maj:t skulle få en sådan fri dispositionsrätt över allmänna medel och ifrågasätter om inrättandet av ett dylikt organ skulle medföra någon avlastning för domstolarna. Ersättnings sökande, som ej kunnat träffa uppgörelse med det statliga skaderegleringsorganet,

har kvar sin rätt att få sina anspråk prövade av domstol. Att det tilltänkta organets avgöranden i skadestandsfrågor skulle framstå som mera auktoritativa för den rättssökande allmänheten än de beslut i dylika ärenden, som träffas enligt den nuvarande ordningen, torde ingalunda vara säkert. Det synes ej heller uteslutet, att förekomsten av ett dylikt centralt organ för ifrågavarande särskilda ändamål skulle ge upphov till framställande av åtskilliga obefogade skadestandsanspråk. På grund härav skulle antalet rättstvister av ifrågavarande slag kunna komma att ytterligare ökas.

Rfa framhåller vidare, att ett statligt skaderegleringsorgan måste ha tillgång till sådan utredning av både teknisk och annan art, som erfordras för ersättningsfrågornas bedömande. För sådant ändamål torde ett omfattande remissförfarande bli oundvikligt. Det säger sig självt, att ärendenas avgörande härigenom i många fall skulle avsevärt fördröjas. Rfa anser sig icke kunna tillstyrka motionen.

Försvarets skaderegleringsnämnd anför bl. a.: Nämnden utgör ett rådgivande organ i frågor om skadestånd till tredje man. Den tager icke annat än i särskilda fall befattning med frågor om skadestånd i avtalsförhållanden mellan försvarets myndigheter och annan part. Dess verksamhet är begränsad till skadestandsärenden av viss ekonomisk storlek, men nämnden yttrar sig stundom i ärenden, som avse obetydligt belopp, då så påkallas av ärendets principiella betydelse. Vid handläggning av mera omfattande ärenden, som avse kroppsskador, förstärkes nämnden med en tredje ledamot, utsedd liksom övriga ledamöter av Kungl. Maj:t bland de personer, som representera landets största företag inom försäkringsområdet. Därigenom skapas garanti för att nämnden i sina beslut på hithörande områden upprätthåller en praxis, som överensstämmer med den inom försäkringsväsendet i allmänhet tillämpade.

Syftet med nämndens inrättande har varit att erhålla en i möjligaste mån enhetlig reglering av de talrika och ofta omfattande tredjemansskadorna inom försvaret utan att rättegång skulle behöva tillgripas.

Nämnden har sedan den trädde i verksamhet den 1 december 1945 handlagt 425 ärenden, varav betydligt mer än hälften avser ansvar på grund av skador, uppkomna vid trafik med försvarets motorfordon. I mindre än tio fall har rättegång förordats, och det har då huvudsakligen gällt principavgöranden av sådan karaktär och räckvidd, att domstolsprövning ansetts önskvärd.

Nämnden anser, att det med motionen avsedda syftet torde vara tillgodosett såvitt gäller försvarets område.

Utskottet vill icke bestrida att skäl kunna anföras för inrättandet av ett centralt statligt organ för prövning av skadeersättningsanspråk mot statliga verk. Såsom riksförsäkringsanstalten i sitt remissyttrande framhåller skulle härigenom en större enhetlighet måhända ernås, varjämte det för den

rättssökande allmänheten icke behövde råda tveksamhet om rätt forum för framställande av skadeståndsanspråk. Men å andra sidan kunna betänkligheter resas mot att ett särskilt statligt organ under Kungl. Maj:t skulle få fri dispositionsrätt över allmänna medel. Om inrättandet av ett dylikt organ skulle medföra någon större avlastning av skadeståndsmål för domstolarna får anses ovisst. Ersättningsökande hade likväl rätt att slutligen få sina anspråk prövade av domstol. Härtill kommer att ärendenas avgörande i det centrala statliga organet måste fördröjas i de fall remissförfarande för inhämtande av teknisk och annan utredning bleve nödvändigt.

Med vad anförts får utskottet hemställa,

att motion nr 36 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 april 1950.

På utskottets vägnar:

BERNHARD NÄSGÅRD.

Närvarande: herrar Näsgård, Sandberg, Birger Andersson, Ernst Hjalmar Nilsson*, Lundqvist, Osvald*, Johannesson, Einar Eriksson, Hugo Sundberg* och Karl Persson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.